

Vragenboekje

**Dit examen bestaat uit 24 vragen.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel
punten met een goed antwoord behaald kunnen
worden.**

Als bij een vraag een verklaring of uitleg
gevraagd wordt, worden aan het antwoord
geen punten toegekend als deze verklaring of
uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen,
voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld twee redenen worden
gevraagd en je geeft meer dan twee redenen,
worden alleen de eerste twee in de
beoordeling meegeteld.

Verderop in het examen bij vraag 10 bevindt zich een betoogopdracht. Reserveer voldoende tijd om deze opdracht te kunnen uitvoeren.

Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen? Nederland 1880-1919: op het breukvlak van twee eeuwen

- 2p **1** De eerste vakvereniging in ons land ontstond onder typografen.
Leg uit dat dit samenhang met de aard van hun beroep.

Gebruik bron 1.

- 4p **2** De tekenaar van deze prent uit 1893 ziet de arbeider als het 'troetelkind fin de siècle'.
A. Leg met behulp van de prent uit waarom de tekenaar de arbeider als troetelkind afbeeldt.
B. Maak duidelijk dat deze weergave in 1893 aan de ene kant wel en aan de andere kant niet juist is.

De *Nederlandse Vrouwenbond tot Verhooging van het Zedelijk Bewustzijn* zette zich in voor uitbreiding van mogelijkheden van betaalde arbeid voor vrouwen en voor afschaffing van het verbod op het onderzoek naar het vaderschap.

- 5p **3** A. Beredeneer het verband tussen de hoofddoelstelling van de *Vrouwenbond* en de eis de mogelijkheden voor betaalde arbeid voor vrouwen uit te breiden.
B. Verklaar waarom de afschaffing van het verbod op het onderzoek naar het vaderschap een bestrijding van de dubbele moraal inhield.

Gebruik bron 2.

De inhoud van de roman *Hilda van Suylenburg* leverde veel stof tot maatschappelijke discussie. In het boek wordt het leven van een meisje uit de hogere burgerij beschreven.

- 3p **4** Noem drie verschillende besluiten van Hilda waaruit blijkt dat ze breekt met het leefpatroon van meisjes van haar stand en geef bij ieder besluit telkens aan waarom hier van een breuk sprake is.

Gebruik bron 2.

Door de vrouwenbeweging werden rond 1900 diverse soorten argumenten gebruikt in discussies met hun tegenstanders.

- 2p **5** Toon met een citaat uit de bron aan welk soort argument Hilda toepast.

Gebruik bron 3.

Stel:

In een debat tussen historici komen twee opvattingen naar voren over het artikel tegen homoseksualiteit in de Zedelijkheidswet van 1911. Eén opvatting houdt in dat de sfeer waarin dit artikel wordt aangenomen een sterke verschuiving in het ideologisch klimaat laat zien. In de andere opvatting is het wetsartikel slechts een persoonlijk initiatief van de indiener, minister Regout.

- 6p **6** A. Leg telkens aan de hand van de bron uit, dat de bron door beide historici gebruikt kan worden om hun opvatting te ondersteunen.
B. Maak aannemelijk dat Schorer hier een liberale visie op het wetsartikel van Regout verwoordt.

Gebruik bron 4.

De bron bevat zowel economische als maatschappelijke motieven om de bouw van nieuwe arbeiderswoningen te bevorderen.

- 4p **7** Ontleen aan de bron twee van dergelijke motieven, één op economisch en één op maatschappelijk gebied.

Gebruik bron 4.

De prijsvraag wordt uitgeschreven door de *Sociaal-technische vereniging van democratische ingenieurs en architecten*.

- 2p **8** Maak met een gegeven uit de bron aannemelijk welke ideologische achtergrond de leden van deze vereniging hebben.

Gebruik bron 5.

Stel: je doet onderzoek naar deze vereniging en je wilt weten welke waarden deze wil uitdragen.

- 4p **9** Ontleen aan het vaandel van de vereniging twee beeldelementen en verbind daaraan telkens de waarde die de vereniging wil uitdragen.

Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen?

- 14p **10** Schrijf een betoog onder de titel '*Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen?*' waarin je een aantal veranderingen in de samenleving onderzoekt tussen 1880 en 1919.

De hoofdvraag die je daarbij moet beantwoorden is:

Vinden er zulke belangrijke veranderingen plaats tussen 1880 en 1919 dat je van nieuwe verhoudingen kunt spreken?

Volg voor het schrijven van het betoog de onderstaande aanwijzingen:

Neem voor de samenhang van het betoog de titel en de *cursief gedrukte* kopjes over.

Veranderingen op het gebied van het gezin

A. Tussen 1880 en 1919 waren er belangrijke veranderingen gaande op het gebied van het gezin.

Beschrijf twee van die veranderingen en geef telkens aan wat die verandering inhield voor de onderlinge verhouding tussen de gezinsleden.

Veranderingen in de arbeidsverhoudingen

B. Tussen 1880 en 1919 is er veel veranderd in de verhouding tussen werkgevers en werknemers.

Beschrijf de verhouding tussen arbeider en werkgever rond 1880 en leg uit wat in die verhouding rond 1919 veranderd was. Geef van die verandering in de arbeidsverhoudingen een passend voorbeeld.

Veranderingen in de verhouding tussen overheid en burger

C. Tussen 1880 en 1919 zijn er veranderingen opgetreden in de verhouding tussen overheid en burgers.

Beschrijf wat er veranderde in de invloed van de burgers op de overheid tussen 1880 en 1919. Geef bij de beschrijving van deze verandering een passend voorbeeld.

Beschrijf vervolgens wat er veranderde in de invloed van de overheid op het leven van de burgers tussen 1880 en 1919. Geef ook bij de beschrijving van deze verandering een passend voorbeeld.

Werkelijk nieuwe verhoudingen?

D. In dit deel van je betoog breng je een nuancering aan. Geef aan welke kanttekeningen je kunt plaatsen bij de veranderingen die je beschreven hebt. Doe dat voor de verhoudingen binnen de gezinnen, de arbeidsverhoudingen en voor de verhouding tussen overheid en burger.

Conclusie

E. Tenslotte vel je een eindoordeel. Gebruik de gegevens uit je nuancering bij D en geef nu telkens aan of de verandering doorslaggevend was. Zijn volgens jou de drie beschreven veranderingen samen zo ingrijpend geweest dat je voor de hele Nederlandse samenleving kunt spreken van '*Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen?*'?

Duitsland en Europa, 1945-2000

De blokkade van Berlijn heeft ertoe bijgedragen dat de inwoners van de drie westelijke zones geleidelijk de bezetters accepteerden als bondgenoten.

2p **11** Geef hiervoor een verklaring.

Gebruik bron 6.

Minister Byrnes formuleert een nieuw Amerikaans economisch beleid ten aanzien van Duitsland.

2p **12** Leg uit hoe dit beleid in het westen van Duitsland spoedig zichtbaar werd.

Gebruik bron 6.

Ruim een jaar na afloop van de Tweede Wereldoorlog wordt steeds duidelijker welke doelstellingen de regering van de Verenigde Staten zich stelt met betrekking tot de toekomst van Duitsland. Achter iedere doelstelling schuilt ook een bepaalde vrees.

4p **13** Ontleen aan de bron twee doelstellingen en noem telkens de daarachter liggende vrees van de regering van de Verenigde Staten.

Gebruik de bronnen 7A en 7B.

4p **14** Beredeneer aan de hand van telkens een beeld- én een tekstelement uit de bronnen 7A en 7B dat er in de DDR en de Bondsrepubliek verschillend gedacht werd over de toekomst van Duitsland.

Gebruik bron 7B.

2p **15** Maak aannemelijk dat er voor sommige West-Duitse politici zowel een *ideologische* als een *tactische* reden bestond om de eis zoals die in het affiche geformuleerd is, naar voren te brengen.

Gebruik bron 8.

2p **16** Leg aan de hand van een citaat uit wat Brecht beschouwt als oorzaak van de opstand van 1953 en leg uit op welke wijze hij het DDR-regiem op hun eigen ideologie aanvalt.

De SPD voerde in de jaren vijftig heftig oppositie tegen Adenauers politiek van *Westbindung* en herbewapening in het kader van de Navo.

4p **17** A. Leg uit dat de SPD zich tegen deze politiek van Adenauer verzette op grond van haar opvatting over de toekomst van Duitsland.
B. Beredeneer waarom het alternatief van de SPD in deze periode onvoldoende aansloeg in de Bondsrepubliek.

2p **18** Leg uit waarom na 1961 de Duitslandpolitiek van Adenauer niet meer voldeed.

In vergelijking met zijn voorganger vertoonde het buitenlands beleid van de regering Schmidt elementen van verandering en elementen van continuïteit.

4p **19** Toon dit met een voorbeeld voor beide elementen aan en geef daarbij telkens een verklaring voor dit beleid.

Gebruik de bronnen 9, 10 en 11.

Stel: een historicus gebruikt de bronnen 9, 10, en 11 bij een onderzoek naar het leven van burgers in de *Nischengesellschaft* van de DDR.

- 8p **20** A. Ontleen aan de bronnen 9, 10 en 11 telkens een kenmerk van het openbare leven in een Oostblokland als de DDR.
B. Leg per bron uit welk aspect van de *Nischengesellschaft* in het leven van de geïnterviewde naar voren komt.
C. Leg uit welk belang het bewind in de DDR had bij het gedogen van de *Nischengesellschaft*.

- 2p **21** Geef aan op welke manier het communistische systeem in Polen aan het eind van de jaren tachtig werd aangetast.

- 2p **22** Maak aannemelijk dat de val van de DDR mogelijk werd door ontwikkelingen in de andere Oostbloklanden.

Gebruik bron 12.

In deze enquête worden vragen gesteld die een onderlinge samenhang vertonen.

- 4p **23** A. Beredeneer dat er in de Franse antwoorden *in samenhang* sprake is van een opmerkelijk standpunt.
B. Geef voor de antwoorden van de Polen een verklaring die teruggrijpt op de Tweede Wereldoorlog.

Aan het eind van 1990 en begin 1991 werd er in Nederland met gemengde gevoelens gereageerd op de hereniging van Duitsland.

- 2p **24** Noem een reden waarom deze hereniging in Nederland negatief gewaardeerd werd én een reden waarom dit positief gewaardeerd werd.

Einde